

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ანა გურიელი

მოსამართლის უფლებამოსილება სასამართლო მედიაციის
წარმართვის პროცესში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

პროფესორი - თეიმურაზ თოდრია

სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი, 0141, საქართველო

2019

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ანა გურიელი

მოსამართლის უფლებამოსილება სასამართლო მედიაციის
წარმართვის პროცესში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

პროფესორი - თეიმურაზ თოდრია

სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი, 0141, საქართველო

2019

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: თეიმურაზ თოდრია
სამართლის დოქტორი,
თბილისის ღია
უნივერსიტეტის ასოცირებული
პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები: 1. ლევან დუნდუა
სამართლის დოქტორი, კავკასიის
საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი
2. ირაკლი ყანდაშვილი
სამართლის დოქტორი, ივანე
ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასოცირებული
პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2019 წლის 04 დეკემბერს, 17:00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0141, თბილისი, ჩარგლის ქუჩა №73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, 305-ე აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი: სამართლის დოქტორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი:

ალექსანდრე გიორგიძე.

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

ნაშრომის აქტუალობა: სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილება და მისი აქტიურობის ფარგლების საერთაშორისო განვითარების ტენდენციებთან ჰარმონიზირებული რეგულირება მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს როგორც მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში არსებული გამოწვევების დაძლევის შესაძლებლობებს, აგრეთვე სასამართლო სისტემის სრულყოფას, სახელმწიფოს მასშტაბით აყალიბებს დავის გადაწყვეტის საშუალებების ფუნქციონირების ეფექტიან და მოქნილ სისტემას. აღნიშნულის სამართლებრივი მოწესრიგება, სამართლის სუბიექტთა ინტერესების განხორციელებისა და სამართლებრივი ცნობიერების ჩამოყალიბების წინაპირობაა.

დღეისათვის, საქართველოში მოქმედ სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობას საფუძვლად უდევს დისპოზიციურობის, შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპები. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი უფლებებითა და შესაძლებლობებით, დაასაბუთონ თავიანთი მოთხოვნები, უარყონ ან გააქარწყლონ მეორე მხარის მიერ წამოყენებული მოთხოვნები, მოსაზრებები თუ მტკიცებულებები. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შესაბამისად, მხარეები თვითონვე განსაზღვრავენ, რომელი ფაქტები უნდა დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს, ან რომელი მტკიცებულებებით უნდა იქნეს დადასტურებული ეს ფაქტები. აღნიშნული, მკაფიოდ აყალიბებს შეჯიბრებითობის პრინციპის არსს, ადგენს მხარეთა მიერ მითითებული საკითხების დამოუკიდებლად განსაზღვრის სავალდებულო ხასიათს. ამავდროულად, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა ერთმნიშვნელოვნად განსაზღვრავს, რომ საქმის გარემოებათა გასარკვევად, სასამართლოს შეუძლია საკუთარი ინიციატივით მიმართოს მხოლოდ კოდექსით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს.

ამრიგად, სამოქალაქო სამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში სასამართლოს ეძლევა შესაძლებლობა გამოიჩინოს ინიციატივა იმ ფარგლებში, რასაც ამას სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს. თუმცა, იმისათვის, რომ დადგინდეს მოსამართლის უფლებამოსილება სასამართლო მედიაციის წარმართვისას, უნდა განისაზღვროს მედიაციის არსი. ფართოდ გავრცელებული შეხედულების შესაბამისად, მედიაცია, ეს არის მხარეთა თავისუფალ ნებაზე დამყარებული პროცედურა, რომლის დროსაც დავის საბოლოოდ გადაწყვეტის უფლების არმქონე მედიატორი სისტემატურად ხელს უწყობს მხარეთა შორის კომუნიკაციას, რათა, შესაძლებელი გახადოს მოდავეთა თვითპასუხისმგებლობაზე დამყარებული შეთანხმების მიღწევა. თანამედროვე შეფასებებით, აღიარებულია მედიაციით დავის გადაწყვეტის დადებითი შედეგები. მათ შორის, პროცესის ხარჯების შემცირება, დავის სწრაფი გადაწყვეტა, მხარეთა შორის ურთიერთობების შენარჩუნება და გარემოება, რომ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მედიაციის საშუალებით ვერ ხერხდება დავის საბოლოო გადაწყვეტა, მხარეები აღიარებენ ამ გზით ურთიერთობის აღდგენის შესაძლებლობას. ამასთან, მედიაცია მოქალაქეთა სამართლებრივი დაცვის ერთ-ერთ ქმედით საშუალებად არის აღიარებული, რამეთუ, იგი ემსახურება მხარეთა პრიორიტეტების განხორციელებასა და სამომავლო ურთიერთობების შენარჩუნებას მაშინ, როდესაც რიგ შემთხვევებში, სასამართლო დავა მხარეთა რეალურ ინტერესებს განუხორციელებელს ხდის, იწვევს რესურსების ფუჭ ხარჯვას და მათი უფლებების დაცვა მხოლოდ ფორმალურ, აღუსრულებელ სამართლებრივ ინსტრუმენტად რჩება, რაც თავის მხრივ, შესაძლებელია იწვევდეს სასამართლოს ავტორიტეტის შელახვას. აღნიშნული, თავის მხრივ, ზრდის და ადასტურებს საკვალიფიკაციო ნაშრომის აქტუალობას, რომელიც თავის მხრივ, მიმართულია სასამართლო სისტემაში მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტური ფუნქციონირების უზრუნველყოფისაკენ. ნებისმიერი სამართლებრივი წესრიგი ახდენს მართმსაჯულების

განმახორციელებელი ერთიანი სისტემის ფორმირებას და შესაბამისად, ამ ჯაჭვში, თითოეული ინსტიტუტის ეფექტური ფუნქციონირება, სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მქონე გარემოებად შეფასდეს.

შესაბამისად, მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებით, სასამართლოს სისტემის სრულყოფისათვის, აქტუალურად უნდა იყოს მიჩნეული სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლეების როლთან დაკავშირებული საკითხების კომპლექსური კვლევა. მნიშვნელოვანია განისაზღვროს, თუ რამდენად საკმარისად შეიცავს საქართველოს კანონმდებლობა ნორმებს, რომელიც უზრუნველყოფს აღნიშნული თვალსაზრისით მოსამართლის აქტიურობას, რაც, თავის მხრივ, უშუალოდ უკავშირდება და არსობრივად განსაზღვრავს ერთის მხრივ, როგორც მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში გამოვლენილი გამოწვევების დაძლევის შესაძლებლობებს, აგრეთვე სასამართლო სისტემის ეფექტურ ფუნქციონირებას.

საკითხის აქტუალობას ზრდის ის გარემოება, რომ მედიაციის სუბსტანციის აღქმა და მისი სამართლებრივი რეგულირება საქართველოში ჩანასახოვან ეტაპზეა. ხოლო საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში არსებული ფრაგმენტული რეგულირება, სასამართლო მედიაციის თაობაზე, არსობრივად, წარმოადგენს სასამართლო მედიაციის გამოვლინების, ნაშრომის ფარგლებში განხილულ მხოლოდ ერთ-ერთ ფორმას - სასამართლოსთან არსებულ მედიაციას (Court-annexed mediation), რამეთუ, ქართულ რეალობაში მოსამართლე ან/და სასამართლო მოხელე მედიატორის უფლებამოსილებით არ სარგებლობს. შესაბამისად, დგინდება, რომ საქართველოს კანონმდებლობა და პრაქტიკა არ იცნობს სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის (Judicial mediation) ინსტიტუტს. აღნიშნული, მით უფრო ართულებდა მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების

დადგენის საკითხს თითოეული ცალკეული ფორმის განხორციელების შემთხვევაში.

კვლევის მიზანი: ჩვენი ნაშრომის მიზანია წვლილი შეიტანოს სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლეების როლთან დაკავშირებული საკითხების კვლევაში. განისაზღვროს, თუ რამდენად საკმარისად შეიცავს საქართველოს კანონმდებლობა ნორმებს, რომელიც უზრუნველყოფს აღნიშნული თვალსაზრისით მოსამართლის აქტიურობას, რაც, თავის მხრივ, უშუალოდ უკავშირდება და არსობრივად განსაზღვრავს ერთის მხრივ, როგორც მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში გამოვლენილი გამოწვევების დაძლევის შესაძლებლობებს, აგრეთვე სასამართლო სისტემის ეფექტურ ფუნქციონირებას. ნაშრომის ამოცანაა, ერთი მხრივ, შესწავლილ იქნეს მედიაციის ინსტიტუტი, მისი გამოვლინების შესაძლო ფორმები საერთაშორისო სამართლებრივ სივრცეებში და მეორე მხრივ, განისაზღვროს ის საუკეთესო სინთეზი ქართული რეალობისთვის, რომლის დანერგვაც წარმატებული იქნება; ამ მიზნით მიმოვიხილეთ მოსამართლე-მედიატორის ინსტიტუტის წარმატებული გამოცდილება რიგ სახელმწიფოთა მასშტაბით; ჩამოვაყალიბეთ ხედვა მოსამართლის უფლებამოსილების გაფართოებისა სასამართლოსთან არსებული მედიაციის წარმოებისას (ვინაიდან, მიმდინარე დრომდე საქართველოში სასამართლო მედიაცია მხოლოდ ამ ფორმით დაინერგა). ასევე, ჩამოვაყალიბეთ კონცეფცია საქართველოში სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის დასანერგად, რაც ხელს შეუწყობს ისეთი მიზნის განხორციელებას, როგორცაა სასამართლო სისტემის სრულყოფა, მართლმსაჯულების განხორციელების ეფექტური ბერკეტების შექმნა.

კვლევაში განვითარებული მსჯელობა, ეფუძნება მოსამართლის როლის გააქტიურებისა და უფლებამოსილებების ზრდის პრინციპს სამოქალაქოსამართლებრივი დავების

სასამართლო მედიაციის პროცესში, რომელიც ადეკვატური სამართლებრივი ინსტრუმენტებით საზოგადოებრივ ურთიერთობებზე რეაგირების მოხდენის მცდელობად უნდა შეფასდეს. შედეგის თვალსაზრისით, კვლევის ფარგლებში ჩამოყალიბებული მიზნების განხორციელება არსებითად, წახალისებს დავების გადაწყვეტის საშუალებებისადმი მიმართვიანობას შორის ბალანსის ჩამოყალიბებას, სახელმწიფოს მასშტაბით უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების განმახორციელებელი ერთიანი ჯაჭვის გაუმჯობესებას.

შიდასახელმწიფოებრივი რეგულირება უნდა ეფუძნებოდეს და ითვალისწინებდეს ეროვნულ და მორალურ ღირებულებებს, ასევე სოციალურ ურთიერთობათა კულტურას. საკანონმდებლო ხარვეზების აღმოფხვრის აუცილებლობის მიუხედავად, კანონშემოქმედებითი პროცესი არ უნდა ხორციელდებოდეს აღნიშნულ სფეროში რომელიმე უნივერსალური აქტის ავტომატური რეცეფციით. აუცილებელია საქართველოში არსებული რეგულირებისა და სხვა სახელმწიფოების წარმატებული პრაქტიკის ანალიზი. მიდგომათა ურთიერთშეჯერების შედეგად კი საკითხის ადეკვატური გადაწყვეტის შეთავაზება. აღნიშნულის გათვალისწინებით, კვლევის ფარგლებში დასახული მიზნები განხორციელდა სამართლის მოდერნიზებული ინსტიტუტების სისტემური კვლევის საფუძველზე.

კვლევის საგანი: ნაშრომში იკვეთება საქართველოში სასამართლო მედიაციის ფორმების საკანონმდებლო დონეზე გამიჯვნის აუცილებლობა, მათი ურთიერთალრევის საფრთხეების აღმოფხვრის მიზნით. შესამაბისი ტერმინების - სასამართლოსთან არსებული და სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის საკანონმდებლო დონეზე განმტკიცების საჭიროება. დგინდება სასამართლოსთან არსებულ მედიაციასთან დაკავშირებული ფუნდამენტური საკითხების ხარვეზული რეგულირების სამართლებრივი მოწესრიგების აუცილებლობა და მოსამართლის

უფლებამოსილების ფარგლების შესაძლო გაფართოება; მიეთითება მედიატორისადმი წარდგენილი მოთხოვნები მედიაციის წარმოების პროცესში და მოსამართლე განიხილება როგორც მედიატორი - იკვეთება სასამართლო მედიაციის შესაბამისი ფორმის დამკვიდრების პერსპექტივა საქართველოში; შედარებითსამართლებრივი თვალსაზრისით მიმოიხილება რიგ სახელმწიფოთა მასშტაბით წარმატებულად შეფასებული მედიაციისა და მოსამართლე-მედიატორის ინსტიტუტი; ფასდება ფაქტი, მოსამართლე-მედიატორთა მიმართ იგივე მოთხოვნები უნდა გავრცელდეს, რაც მედიატორთა მიმართ, თუ განსხვავებული; დგინდება პროცესის მონაწილეთა ეთიკური ბოჭვის საკითხის განსაზღვრის მნიშვნელობა სასამართლო მედიაციის პროცესში და მოსამართლის მიერ მედიაციის წარმოებისას ის განიხილება არა მხოლოდ როგორც სამოსამართლეო, არამედ უპირატესად მედიაციის ეთიკური სტანდარტებით ბოჭვის ადრესატი; ანალიზდება სასამართლო მედიაციის პროგრამების იმპლემენტაციის აუცილებლობა სასამართლო სისტემაში და სასამართლოს კოორდინაციის შესაძლებლობა სასამართლოს გარე მედიაციის სერვისის მიმწოდებელ პირებთან. კვლევა აგრეთვე თვალსაჩინოს ხდის ადვოკატის როლთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირების საჭიროებას მედიაციის პროცესში წარმომადგენლობის შემთხვევაში და მოსამართლეს წარმოაჩენს, როგორც ადვოკატთა მიმართ წარდგენილ მოთხოვნათა შესრულების გარანტს.

ე.ი. ვინაიდან, სამართლის პროფესიის მზარდი მოთხოვნები დღის წესრიგში აყენებს მითითებულ დარგში არსებული რეგულაციების თანამედროვე განვითარების ტენდენციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას, მოსამართლის როლთან დაკავშირებული კონცეფციების სამართლებრივი მახასიათებლები სასამართლო/სასამართლოსმიერი თუ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პროცესში მოწესრიგებას საჭიროებს და შესაბამისად - წარმოადგენს საკვალიფიკაციო ნაშრომის კვლევის საგანს.

შესაბამისად, ნაშრომი ასაბუთებს მოსამართლის უფლებამოსილებების ზრდას სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პროცესში და განსაზღვრავს, სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის ინსტიტუტის განვითარება თუ უზრუნველყოფს ისეთი სახელმწიფოებრივი ინტერესის მიღწევას, როგორიცაა მართლმსაჯულების ერთიანი ჯაჭვის სრულყოფა. აღნიშნული, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს სასამართლო სისტემის სრულყოფას და შესაბამისად, მოქალაქეთა ნდობის ზრდას ხელისუფლების შესაბამისი შტოს მიმართ. აღნიშნულ საკითხს აქვს არა მხოლოდ თეორიული მნიშვნელობა და ხელს უწყობს მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციას, არამედ, უზრუნველყოფს პრაქტიკის სწორი მიმართულებით განვითარებას, სწრაფი და ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებას, რადგან სამართლებრივი დავების კანონიერი და ეფექტიანი აღმოფხვრის ერთიანი სისტემის შექმნა სახელმწიფოს უპირველესი ვალდებულებაა მოქალაქეთა წინაშე. ე.ი. ნაშრომი წარმოადგენს მეცნიერულ მცდელობას, განხორციელდეს მოსამართლის როლის მეცნიერული კვლევა სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებასთან მიმართებით. შემუშავდეს რეკომენდაციები მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის ფორმის სრულყოფილი დანერგვისთვის საქართველოში.

შესავალში დასმული საკითხების გათვალისწინებით, დასკვნაში წარმოდგენილია კვლევის შედეგები და საკანონმდებლო რეკომენდაციები, რაც უზრუნველყოფს ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზაციას თანამედროვე საერთაშორისო სამართლებრივ სტანდარტებთან, სასამართლო სისტემის სრულყოფას, სასამართლო მედიაციის წარმოების პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილების დადგენის გზით.

კვლევის სამეცნიერო სიახლე: საკვალიფიკაციო ნაშრომის მეცნიერულ სიახლეს ნამდვილად განაპირობებს ის გარემოება, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ნაშრომი არ არის პირველი დისერტაცია მედიაციის შესახებ, ის წარმოადგენს მედიაციის პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების სიღრმისეული სამეცნიერო კვლევის პირველ შემთხვევას ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, რამაც მათ შორის, ხელი უნდა შეუწყოს მედიაციის, როგორც ახალი ინსტიტუტის გამართულ პრაქტიკულ ფუნქციონირებას სასამართლო სისტემაში და ისეთი სახელმწიფოებრივი ინტერესის განხორციელებას, როგორიცაა მართმსაჯულების ერთიანი ჯაჭვის სრულყოფა.

როგორც აღინიშნა, საქართველოს რეალობაში მედიაცია განიხილება როგორც ახალი ინსტიტუტი. სახელმწიფოს მასშტაბით მოქმედ მართლმსაჯულების განმახორციელებელ ინსტიტუტთა ერთიან სისტემაში მის წარმატებულ ფუნქციონირებას მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს საფუძვლიანი მეცნიერული კვლევების განხორციელება, ინსტიტუტის შესწავლის მიზნით ფუძემდებლური საკითხების დამუშავება, რისი დეფიციტიც ქართულ სამეცნიერო სივრცეში ერთმნიშვნელოვნად შეინიშნება. გარდა ამ მიმართულებით კვლევების დეფიციტისა, შესრულებული ნაშრომის სამეცნიერო ღირებულებასა და სიახლეს განაპირობებს ის, რომ მიმდინარე პერიოდამდე, კვლევის მიღმა დარჩენილი მედიაციასთან დაკავშირებული რიგი მატერიალური, პროცესუალური თუ ეთიკური საკითხები; მაგალითად, ურთიერთმიმართება მედიაციის ორ ფორმას - სასამართლო მედიაციას (რომელსაც სავალდებულო მედიაციის სახელწოდებითაც მოიხსენიებენ) და სასამართლოს გარე/კერძო მედიაციას შორის (რომელსაც ნებაყოფლობით მედიაციასაც უწოდებენ); თავის მხრივ, სასამართლო მედიაციის ფორმები, რაც მოიაზრებს სასამართლოსთან არსებული (Court-annexed mediation) და სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის (Judicial mediation) წარმოების შესაძლებლობას; და რაც განსაკუთრებულ აქტუალობას

იმენს ნაშრომის მიზნებიდან გამომდინარე - მოსამართლის როლი და მისი აქტივობის ფარგლები სასამართლო მედიაციის თითოეული მითითებული ფორმის განხორციელებისას, რომლის მართებული და საერთაშორისო განვითარების ტენდენციებთან ჰარმონიზირებული რეგულირება მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში წამოჭრილი გამოწვევების დაძლევის შესაძლებლობებს. შესაბამისად, განხორციელებული კვლევა, რომელიც ერთგვარად ეფუძნება მოსამართლის როლის გააქტიურების ხელშეწყობის პრინციპს, ერთმნიშვნელოვნად, სიახლეს წარმოადგენს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში.

კვლევის პრაქტიკული დანიშნულება: იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაციის თანამედროვე მოდელი, მით უფრო სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის სახით, სიახლეს წარმოადგენს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, მისი შესწავლა ერთდროულად მნიშვნელოვანია, როგორც სამეცნიერო წრეებისათვის, ასევე ქართველი პრაქტიკოსი იურისტებისათვის. მათ შორის, ადვოკატებისათვის და მოსამართლეებისათვის, რომელთაც ნაშრომის ფარგლებში მიღებული რეკომენდაციების გათვალისწინების შემთხვევაში, კიდევ უფრო აქტიურად მოუწევთ მედიაციის პროცესში ჩართვა. შესაბამისად, ნაშრომს გააჩნია პოტენციალი, გააჩნდეს პრაქტიკული მნიშვნელობა საკითხით დაინტერესებული იურიდიული საზოგადოებისა და იურისტების აღჭურვის თვალსაზრისით, ახალი მეცნიერული კვლევით მედიაციის შესახებ.

ნაშრომის მოცულობა და ტექსტი: სადოქტორო ნაშრომი „მოსამართლის უფლებამოსილება სასამართლო მედიაციის წარმართვის პროცესში“ წარმოდგენილია 182 გვერდად. დისერტაციის გაფორმების ინსტრუქციის მიხედვით. შესრულებულია A4 თაბახზე, შრიფტით Sylfaen, ზომით 12, ინტერვალით 1,5 და შედგება ხუთი თავისაგან.

კვლევისას გამოყენებული მეთოდები: ნაშრომის მეთოდოლოგიურ საფუძვლად გამოვიყენეთ როგორც ზოგადმეცნიერული - ისტორიული, აგრეთვე, სპეციალური - ნორმატიული და შედარებითსამართლებრივი კვლევის მეთოდები. ისტორიული მეთოდის გამოყენებით აიხსნება სამართლებრივ კულტურებში ცნებებისა და კონცეფციების აღმოცენების, განვითარებისა და სამართლებრივ სივრცეებში დამკვიდრების განმაპირობებელი საფუძვლები. ნორმატიული კვლევის მეთოდის საშუალებით განვახორციელეთ ნორმათა სამართლებრივი ანალიზი მათი ურთიერთკავშირში განხილვისა და ეროვნული სამართლის სისტემაში კუთვნილი ადგილის განსაზღვრის გზით. შედარებითსამართლებრივი მეთოდის გამოყენებით შევისწავლეთ უცხო სახელმწიფოთა წარმატებული გამოცდილება, რაც საფუძვლად დაედო წარმოდგენილ საკანონმდებლო რეკომენდაციებს. მსოფლიო გლობალიზაციის პირობებში, როდესაც სამართალი სულ უფრო ჰარმონიზაციისკენ მიემართება, შეუძლებელად ჩაითვალა ინსტიტუტების შესწავლა მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის ანალიზის საფუძველზე. სწორედ ამიტომ, შედარებითსამართლებრივმა მეცნიერულმა კვლევამ განსაკუთრებული მნიშვნელობა შეიძინა ქართული სამართლის, როგორც უნიფიკაციის ერთიანი პროცესის ინტეგრალური ნაწილის, განვითარებისათვის. აღნიშნული მეთოდი ემსახურება ეროვნული სამართლის სრულყოფას, რომელიც სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემაში დამკვიდრებული სამართლის მსგავსი ინსტიტუტებისა და ცნებების ურთიერთკავშირში შესწავლით იქნა მიღწეული.

სამეცნიერო ლიტერატურის ზოგადი მიმოხილვა: კვლევას საფუძვლად დაედო საკითხთან დაკავშირებული ეროვნული და უცხოური წყაროები. სამეცნიერო კვლევის შესრულებისას გამოყენებულია სხვადასხვა სახელმწიფოთა საკანონმდებლო აქტები, სამეცნიერო კვლევები, სტატიები, პუბლიკაციები, ოფიციალური დოკუმენტები, სადისერტაციო ნაშრომები და

ინტერნეტ რესურსები როგორც ქართულ, ისე უცხოურ ენებზე. თუმცა, რამდენადაც აღინიშნა, განხორციელებული კვლევა წარმოადგენს სამეცნიერო სიახლეს სამართლის შესაბამის დარგში. საქართველოში, დღემდე არ განხორციელებულა განსახილველი საკითხის სამეცნიერო დონეზე შესწავლა-დამუშავება. აქედან გამომდინარე, საკვლევ საკითხთან მიმართებით, ქართული იურიდიული ლიტერატურა თითქმის არ მოიპოვება. შესაბამისად, ნაშრომი უპირატესად უცხოენოვან სამეცნიერო ლიტერატურას ეყრდნობა.

სამეცნიერო ნაშრომის სტრუქტურა: განხორციელებული კვლევა ხუთი თავის სახით ჩამოყალიბდა. შესავლის შემდგომ, მეორე თავის ფარგლებში დგინდება მედიაციის სამართლებრივი ბუნება და მისი კონცეპტუალური მახასიათებლები; მესამე თავი მოიცავს ამერიკის შეერთებული შტატების, კანადისა და გერმანიის მედიაციის მოდელის განხილვას, რამეთუ, მითითებული სამართლებრივი სისტემები გამოირჩევიან როგორც მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის მაღალი ხარისხით, აგრეთვე, სხვა სახელმწიფოთა სამართალზე გავლენის გამოცდილებით. ნაშრომის მეოთხე თავის ფარგლებში, შესავალში დასახული მიზნების განხორციელებისათვის, შევისწავლეთ სასამართლო მედიაციის მოდელი საქართველოში. კვლევის შედეგები ჩამოყალიბდა მეხუთე თავში დასკვნის სახით. შემოთავაზებულია შემაჯამებელი თეზისები და რეკომენდაციები ქართული კანონმდებლობის სრულყოფის, მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციისა და თანამედროვე განვითარების სტანდარტებთან ჰარმონიზაციის მიზნით. თითოეული შემოთავაზებული საკანონმდებლო რეკომენდაცია გამოირჩევა მეცნიერული სიახლითა და პრაქტიკული მნიშვნელობით.

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

თავი I - „მედიაციის ინსტიტუტის სამართლებრივი ბუნება, მისი კონცეპტუალური მახასიათებლები და მათი გავლენა მოსამართლის როლზე მედიაციის წარმართვის პროცესში“

მოცემული თავი შედგება 6 ქვეთავისაგან.

მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების მეცნიერული ანალიზი სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში უნდა ეფუძნებოდეს როგორც საერთაშორისო სამართლებრივი ინსტრუმენტების კვლევას, აგრეთვე, მედიაციის სპეციფიკის გათვალისწინებით, მისი არსებითი მახასიათებლების განსაზღვრას, რამეთუ, მედიაციის სამართლებრივი მნიშვნელობისა და ფუნდამენტური ღირებულებების კვლევის გარეშე, რომლებიც თანაბარმნიშვნელოვნად ვრცელდება მედიაციის ნებისმიერი ფორმის წარმოებისას, მოსამართლის როლის შეფასება აღნიშნულ პროცესებში, ვერ იქნებოდა ჯეროვანი. მოსამართლის როლის სპეციფიკა მედიაციის პროცესში, უნდა ეფუძნებოდეს სწორედ ინსტიტუტის სამართლებრივი ხასიათისა და კონცეპტუალური მახასიათებლების სისტემურ ანალიზს, რაც მის როლს განასხვავებს სტანდარტული სამოქალაქო სამართალწარმოების პროცესში გამოვლენილისაგან. ამასთან, ვინაიდან, მედიაცია საქართველოში ახალ ინსტიტუტად განიხილება, ქართული სამართლებრივი სივრცე მითითებული თვალსაზრისით განიცდიდა სამეცნიერო კვლევების სიმწირეს, რაც ადასტურებდა რიგი საკითხების კვლევის საჭიროებას, რომელთაც არსებითად დაეფუძნა მიღებული შედეგები. შესაბამისად, ნაშრომის ფარგლებში დადგინდა მედიაციის ცნება, ძირითადი ნიშნები, მიზნები და ამოცანები, როგორც მოსამართლის როლის განმსაზღვრელი წინაპირობები სასამართლო მედიაციის პროცესში. ნაშრომის მიზნების გათვალისწინებით, მნიშვნელობა მიენიჭა სასამართლო და სასამართლოს გარე მედიაციის თანაფარდობის განსაზღვრას, რამეთუ მედიაციის ძირითადი ფორმების თვალსაზრისით,

სწორედ აღნიშნული ორი დომინირებს. დადგინდა, რომ თავის მხრივ, სასამართლო მედიაცია ორგვარია: 1. სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (Court-annexed mediation), რომელიც ინსტიტუციურად არის კოორდინაციაში სასამართლოსთან, თუმცა, პროცედურულად აბსოლუტურად დამოუკიდებელია სასამართლოსგან, როგორც ცალკე მდგომი ინსტიტუცია. 2. სასამართლო მედიაცია (Judicial mediation), რომელიც დაკავშირებულია სასამართლოსთან შენობისა და პერსონალის კუთხით. მედიაციის მსგავსი ფორმის დროს, მედიატორი შეიძლება იყოს მოქმედი მოსამართლე, მოსამართლეს შესაძლებელია მიენიჭოს მედიატორი-მოსამართლის სტატუსი, თუკი ის დააკმაყოფილებს ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ, საკვალიფიკაციო მოთხოვნებს. ნაშრომის ფარგლებში, სასამართლო მედიაციის ეს უკანასკნელი ფორმა (Judicial mediation) ტერმინოლოგიური თვალსაზრისით, განისაზღვრა როგორც სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაცია, რათა არ მოხდეს მისი აღრევა სასამართლო მედიაციასთან, რომლის მხოლოდ ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს ის.

ამავე თავის ფარგლებში დადგინდა მედიაციის ურთიერთმიმართება დავის გადაწყვეტის სხვა სამართლებრივ საშუალებებთან. ამასთან, ვინაიდან, მეტად აქტუალურია სასამართლოსა და არბიტრაჟთან მიმართების საკითხი, მოცემულ შემთხვევაში, ყურადღება მათზე გამახვილდა. განისაზღვრა მედიაციის ურთიერთმიმართება სასამართლოსთან, მოსამართლის როლის კონცეპტუალური განსხვავება ტრადიციული სასამართლო საქმისწარმოებისა და სასამართლო მედიაციის წარმართვის პროცესებს შორის.

ამასთან, მედიაცია განისაზღვრა როგორც ეთიკურ პრინციპებზე დაფუძნებული ინსტიტუტი და მოსამართლე შეფასდა, როგორც ეთიკური სტანდარტებით ბოჭვის ადრესატი. მიეთითა ეთიკური ბოჭვის ფარგლების დადგენის მნიშვნელობა და აღნიშნული საკითხის კონცეპტუალური სრულყოფის შედეგები;

განისაზღვრა მედიაციის ფუძემდებლური ეთიკური პრინციპები, მათი გავლენა ინსტიტუციონალური განვითარების ხარისხსა და მოსამართლის როლზე სასამართლო მედიაციის წარმართვის პროცესში.

ამავე თავის ფარგლებში, განისაზღვრა მედიატორისადმი/მოსამართლე-მედიატორისადმი წარდგენილი მოთხოვნები, როგორც მედიაციის ფუნდამენტური მიზნებისა და ამოცანების უზრუნველყოფის მექანიზმი. განხორციელდა მის პიროვნებასთან დაკავშირებული საკითხების კვლევა, მათ მიმართ ვალდებულებათა, მოთხოვნათა დადგენა. ყურადღება გამახვილდა მედიატორის/მოსამართლე-მედიატორის ცოდნასა და კომპეტენციაზე; მედიატორის/მოსამართლე-მედიატორის პიროვნულ უნარებზე; მედიატორის/მოსამართლე-მედიატორის მიერ სავალდებულოდ განსახორციელებელ ქმედებებზე; მედიატორთა/მოსამართლე-მედიატორთა სერტიფიცირებასა და მედიაციის პროვაიდერი სუბიექტების ჩართულობის აუცილებლობაზე მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში. ადვოკატის უფლებამოსილების ფარგლები განისაზღვრა, როგორც მედიაციის პრინციპების განხორციელების სამართლებრივი ინსტრუმენტი და მოსამართლე შეფასდა, როგორც მათ მიმართ წარდგენილი მოთხოვნების შესრულების გარანტი.

თავი II - „მედიაციის ინსტიტუტისა და ამ პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილების რეგულირების კონცეფციები უცხოურ სამართლებრივ სისტემებში“

მოცემული თავი შედგება 3 ქვეთავისაგან.

როგორც აღინიშნა, მსოფლიო გლობალიზაციისა და მზარდი უნიფიკაციის პირობებში, როდესაც სამართალი სულ უფრო ჰარმონიზაციისკენ მიემართება, შეუძლებელია იურიდიული ინსტიტუტების შესწავლა მხოლოდ შიდასახელმწიფოებრივი

კანონმდებლობის საფუძველზე. საქართველოსთვის, რომელმაც ათწლეულობის განმავლობაში, ეპოქალური მნიშვნელობის ქარტეხილები გამოიარა, ძალზედ მნიშვნელოვანია კანონმდებლობის სრულყოფისაკენ სწრაფვა. სწორედ ამიტომ შედარებითსამართლებრივი მეცნიერული კვლევა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ქართული სამართლის, როგორც უნიფიკაციის ერთიანი პროცესის ნაწილის, განვითარებისათვის. აღნიშნული მეთოდი ემსახურება ეროვნული სამართლის სრულყოფას, რომელიც სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემაში დამკვიდრებული სამართლის ანალოგი ინსტიტუტებისა და ცნებების ურთიერთკავშირში შესწავლით მიიღწევა.

ე.ი. ნაშრომის მიზნებისათვის შედარებითსამართლებრივ ანალიზს უმნიშვნელოვანესი ადგილი ეთმობა, რამეთუ, თითოეულ განსახილველ შინაარსობრივ საკითხთან მიმართებაში გაითვალისწინება წარმატებულ სამართლებრივ კულტურათა გამოცდილება. აღნიშნულის მიუხედავად, გამორჩეულად მნიშვნელოვნად ჩაითვალა სამი სხვადასხვა სამართლებრივი ოჯახის წევრ სახელმწიფოთა - ამერიკის შეერთებული შტატების, კანადისა და გერმანიის გამოცდილების ცალკეულად გამოყოფა მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის წარმატების, ამ პროცესში სასამართლო ხელისუფლების ჩართულობის, სხვა სახელმწიფოთა სამართალზე აღნიშნულ სამართლის სისტემათა ფარგლებში აღმოცენებული მიდგომების გავლენის ხარისხისა და მოსამართლეთა უფლებამოსილებების განსაზღვრულობის გამოცდილების მითითების მიზნით. ამასთან, მედიაციის ინსტიტუტის სრულყოფილი კვლევისათვის მნიშვნელოვანი იყო, ერთდროულად მსგავსი და კონცეფტუალური თვალსაზრისით წინააღმდეგობრივი რეგულირების ანალიზი. მართლწესრიგთა უმრავლესობა სამართლებრივი მოწესრიგებისადმი ხომ სტილურად განსხვავებული სამართლებრივი მექანიზმებით მიისწრაფვის. თუმცა, უნიფიკაციის პროცესმა და ინტერნაციონალიზაციამ, აღნიშნული განსხვავებულობა მნიშვნელოვნად შეამცირა და

სამართლებრივი რეგულირების ინსტრუმენტები ერთმანეთთან დაახლოვება.

წარმოდგენილი ნაშრომის მიზნებისათვის მნიშვნელოვნად ჩაითვალა ამერიკის შეერთებული შტატების გამოყოფა, რამეთუ, აღიარებული მიდგომით, მითითებულ სახელმწიფოში მედიაციის რეგულირება აკმაყოფილებს ინსტიტუტის წარმატებულად შეფასების ყველა წინაპირობას. ამერიკის გამოცდილება, აგრეთვე ცხადყოფს, მართლმსაჯულების ორგანოთა მონაწილეობის მნიშვნელობას მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესში. მედიაციას წარმოაჩენს, როგორც მართლმსაჯულების ერთიანი ჯაჭვის განუყოფელ ნაწილს, დავის გადაწყვეტის საშუალებას, რომლის წარმატებულმა ფუნქციონირებამ სასამართლო სისტემაში, განსაზღვრა სასამართლო ხელისუფლების ავტორიტეტის ზრდა. ამასთან, სამართლის მკვლევართა უკანასკნელი მოსაზრებები ცხადყოფს მოსამართლის უფლებამოსილებათა განვრცობის შესაძლებლობებს სასამართლო მედიაციის წარმოებისას.

კანადა ერთ-ერთია იმ სახელმწიფოთა შორის, რომლებიც დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალებების ინსტიტუციონალიზაციის წარმატებითა და სიძლიერით გამოირჩევიან. მათ შორის, კანადის მასშტაბით, უკანასკნელი ოცი წლის განმავლობაში მნიშვნელოვნად გაიზარდა არბიტრაჟის როლი, რაც, არსებითად, განაპირობა მიზანმიმართულმა სახელმწიფო პოლიტიკამ - განხორციელდა არაერთი საკანონმდებლო რეფორმა სასამართლოში განსახილველი დავების შემცირებისა და არბიტრაჟის ინსტიტუტის მხარდაჭერის მიზნით. იდენტური ან/და უფრო ძლიერი სახელმწიფო მხარდაჭერა გამოიხატა მედიაციის ინსტიტუტის მიმართაც. ჩვენი კვლევის მიზნებისათვის კანადის გამოცდილება განსაკუთრებული აქტუალობის მქონედ შეფასდა და გამოიყო, რამეთუ, აღნიშნული სახელმწიფო მოწინავეა სასამართლო მედიაციის ფორმის - სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის (Judicial mediation) წარმატებული ფუნქციონირების

თვალსაზრისით. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა უშვებს მოსამართლის მიერ მედიაციის წარმართვის შესაძლებლობას, რომლის ანალოგი ინსტიტუტის დანერგვა რეკომენდირებულია საქართველოში წარმოდგენილი ნაშრომის ფარგლებში.

გერმანული სამართლის მიმართ კვლევის ინტერესი განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ გერმანული დოქტრინა, XIX საუკუნიდან მოკიდებული დღეის ჩათვლით, იმდენად სრულყოფილი აღმოჩნდა, რომ იგი თეორიული წყარო გახდა არა მარტო თავად გერმანული კანონმდებლობისათვის, არამედ სხვა ხალხებისათვისაც და მათ შორის, ქართველებისათვის. ამასთან, მედიაცია გერმანიაში განიხილება როგორც მართლმსაჯულების სისტემის ინტეგრალური, განუყოფელი ნაწილი.

თავი IV – „სასამართლო მედიაციის მოდელი საქართველოში და მოსამართლის უფლებამოსილებასთან დაკავშირებული ხარვეზული საკანონმდებლო რეგულირების მოწესრიგების აუცილებლობა“

აღნიშნული თავი შედგება 5 ქვეთავისაგან.

ვინაიდან, წარმოდგენილი საკვალიფიკაციო ნაშრომის არსებითი მიზანია, წვლილი შეიტანოს სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლეთა როლთან დაკავშირებული საკითხების კვლევაში, ქართულ სამართალში დავების გადაწყვეტის ისტორიული გამოცდილების კვლევის შემდგომ, შევისწავლეთ სასამართლო მედიაციის გამოვლინების ფორმა - განხორციელდა სასამართლო მედიაციის მომწესრიგებელი საკანონმდებლო რეგლამენტაციის ანალიზი მედიაციის დამკვიდრებული ფორმისა და არსის განსაზღვრის თვალსაზრისით; შეფასდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მედიაციის პროგრამის პრაქტიკული ასპექტები; მიეთითა

მედიაციის განვითარების სამართლებრივი და პრაქტიკული ტენდენციები; დადგინდა სასამართლო მედიაციის საკანონმდებლო რეგულირებასთან დაკავშირებული გამოწვევები; სასამართლოს კოორდინაციის შესაძლებლობა სასამართლოს გარე მედიაციის პროვაიდერ პირებთან და რაც მთავარია - მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების სამართლებრივი ბუნების რეგულირება, როგორც არსებული ინსტიტუციონალური გამოწვევების დაძლევის წინაპირობა. კერძოდ, მიეთითა სასამართლოსთან არსებულ მედიაციასთან დაკავშირებული საკითხების სამართლებრივი მოწესრიგების აუცილებლობა და მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლები აღნიშნულ პროცესში; სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის დანერგვის პერსპექტივა საქართველოში; პროცესის მონაწილეთა ეთიკური ბოჭვის საკითხის განსაზღვრის მნიშვნელობა სასამართლო მედიაციის პროცესში და მოსამართლე განისაზღვრა, როგორც ეთიკური სტანდარტების მოთხოვნათა ადრესატი; ჩამოყალიბდა კონცეფცია მედიაციის პროგრამების იმპლემენტაციის აუცილებლობასთან დაკავშირებით სასამართლო სისტემაში და მიეთითა სასამართლო მედიაციის განმახორციელებელ სუბიექტთა კოორდინაციის შესაძლებლობა სასამართლოს გარე მედიაციის პროვაიდერ პირებთან. განვიხილეთ მედიაციის პროცესში წარმომადგენლობის შემთხვევაში ადვოკატის როლთან დაკავშირებული საკითხების სამართლებრივი რეგულირების საჭიროება და მოსამართლე, როგორც ამ მოთხოვნათა შესრულების გარანტი.

V. დასკვნა - ნაშრომში მოყვანილია დისერტანტის მიერ მიღებული დასკვნები, შეფასებები და საკანონმდებლო რეკომენდაციები

ნაშრომის ფარგლებში დადასტურდა, რომ სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლის როლთან და მის უფლებამოსილებებთან

დაკავშირებული მოქნილი სამართლებრივი მექანიზმების არსებობა მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მედიაციის ფუძემდებლური პრინციპებისა და არსობრივი მახასიათებლების განხორციელების შესაძლებლობებს. ამასთან, აღნიშნული საკითხი სამართლის სუბიექტთა ინტერესების დაკმაყოფილებისა და დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მდგრადი განვითარების წინაპირობაა. მითითებული თვალსაზრისით, ჯეროვანი საკანონმდებლო რეგულაციების არსებობის პირობებში, შესაძლებელია განხორციელდეს ის მიზნები, რაც დასაწყისშივე საფუძვლად დაედო მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის პროცესს.

შესაბამისად დადგინდა, რომ საქართველოში არასრულყოფილი საკანონმდებლო ბაზის არსებობის პირობებში, მოსამართლის უფლებამოსილებებთან დაკავშირებული საკითხები სამოქალაქო სამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში გადასინჯვასა და ანალიზს ექვემდებარება. მოსამართლის როლის მეცნიერული ანალიზი სამოქალაქო სამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში უნდა დაფუძნებოდეს როგორც საერთაშორისო სამართლებრივი ინსტრუმენტების კვლევას, ასევე, მედიაციის ინსტიტუტის სპეციფიკის გათვალისწინებით, მისი არსებითი მახასიათებლების განსაზღვრას, რადგან მედიაციის ფუძემდებლური მახასიათებლების კვლევის გარეშე შეუძლებლად ჩაითვადა დასახული მიზნების განხორციელება.

საკვალიფიკაციო ნაშრომის ფარგლებში ცალსახად განისაზღვრა, რომ სამართლის მზარდი უნიფიკაციის პროცესის კვალდაკვალ, რელევანტურია ნაციონალური კანონმდებლობის სრულყოფა მედიაციის, როგორც სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელების შედეგად ლეგიტიმირებული ინსტიტუტის მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის დახვეწის თვალსაზრისით. ამასთან, ვინაიდან, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული მარეგულირებელი ნორმები საკითხის ფრაგმენტული მოწესრიგებით ხასიათდება და

არსებული რეალობა პრაქტიკულად უგულებელყოფს მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპების განხორციელების შესაძლებლობას, საჭიროდ მივიჩნიეთ არა ეპიზოდური, არამედ საფუძვლიანი საკანონმდებლო ცვლილებების შეთავაზება. აღნიშნული მოიაზრებს ქართული სამართლის ინსტიტუტის დასაბუთებულ დაახლოებას და მისი შესაბამისობის უზრუნველყოფას წამყვან, დემოკრატიულ ღირებულებებზე ორიენტირებულ სამართლებრივი სისტემების სტანდარტებთან.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ქართულ სამართალში სასამართლო მედიაციის საკანონმდებლო მოწესრიგებისა და პრაქტიკის ანალიზმა გამოავლინა არაერთი მნიშვნელოვანი ხარვეზი, როგორც შინაარსობრივი/მატერიალური, ისე პროცესუალური თვალსაზრისით. მათგან, ზემოხსენებული, აქცენტირებული მიზნების გათვალისწინებით უპირატესი მნიშვნელობა მიენიჭა მოსამართლის როლისა და უფლებამოსილების ფარგლების რეგულირების საკითხს, მასთან დაკავშირებული კონცეფციების, სამართლებრივი მახასიათებლების მოწესრიგებასა და შესაბამისობის უზრუნველყოფას საერთაშორისო სამართლებრივი სისტემების უნიფიცირებულ მიდგომებთან. მოსამართლის როლის გააქტიურებასთან დაკავშირებული სამართლებრივი წინაპირობებისა და თანამდევი შედეგების ინტერპრეტაცია შესაძლებელი გახდა უცხოური სამართლებრივი სისტემებით განსაზღვრული კონცეფციების სამართლებრივი ბუნების დამოწმებისა და საუკეთესო პრაქტიკის განზოგადების საფუძველზე. თითოეული რეკომენდაცია ეხმიანება დემოკრატიის პრინციპს, რომლის შესაბამისად, სახელმწიფო მმართველობის ცენტრში უნდა იდგეს ადამიანი.

შესაძლებელია ითქვას, რომ კვლევის მიზანი მიღწეულია. როგორც ამას ბატონი მინდია უგრეხელიძე ბრძანებს: „სასამართლოს მთავარი სიკეთე და ღირსება ორი რამით არის განპირობებული: ერთია მისი მაღალი დანიშნულება, დიადი მიზანი და საკაცობრიო

მოწოდება, რომ ჰპოვოს და აღიროს ადამიანს სამართლიანობა; მეორეა ის, რომ კაცთა მოდგმას ჯერ არ შეუქმნია იმაზე უფრო დემოკრატიული ინსტიტუცია, ვიდრე სასამართლოა“ (უგრეხელიძე მ., იხ. ჟურნალი სამართალი და მსოფლიო №7, 2017). სწორედ აღნიშნულ ასპექტებს ეხმიანება ჩვენი კვლევის შედეგები. კვლევისას დასახული მიზნების გათვალისწინებით, დასაბუთებულია მოსამართლის უფლებამოსილებების გამოკვეთისა და ზრდის აუცილებლობა სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პროცესში; დადგინდა, რომ საქართველოს რეალობაში სასამართლო მედიაციის ფორმის - სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვა უზრუნველყოფს ისეთი სახელმწიფოებრივი ინტერესის მიღწევას, როგორიცაა მართლმსაჯულების განმახორციელებელ სუბიექტთა ერთიანი ჯაჭვის გაუმჯობესება, საზოგადოების ნდობის ზრდა სასამართლო სისტემის მიმართ. ყოველივე აღნიშნული, წახალისებს სასამართლო სისტემის სრულყოფას, სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილების დადგენის გზით. წარმოდგენილია არაერთი სამეცნიერო სიახლე, რომელსაც ქართულ სამართლებრივ სივრცეში ანალოგი არ აქვს. შემუშავებულია ახალი რეგულაციები. მიღებული შედეგები შემდეგი სახით განისაზღვრა:

- უპირველეს ყოვლისა, საქართველოში მედიაციის შესახებ კანონით რეგულირებას უნდა დაექვემდებაროს სასამართლო მედიაციის ცნება, იმგვარი ინტერპრეტაციით, რაც თავის მხრივ წარმოაჩენს მისი გამოვლინების შესაძლო ფორმების არსებობას. ამასთან, უნდა დადგინდეს განსხვავება სასამართლო მედიაციის ორ ფორმას - სასამართლოსთან არსებულ (Court-annexed mediation) და სასამართლო/სასამართლოსმიერ (Judicial mediation) მედიაციას შორის. თეორიასა თუ პრაქტიკაში ტერმინთა ურთიერთაღრევის რისკის თავიდან აცილების მიზნით, ტერმინი - სასამართლო მედიაცია უნდა აერთიანებდეს მისი გამოვლინების ორივე ფორმას; ხოლო სასამართლო მედიაციის

ფორმები საკანონმდებლო დონეზე უნდა განისაზღვროს სასამართლოსთან არსებული და სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის სახელწოდებით. აღნიშნული, აგრეთვე, ხელს შეუწყობს მოსამართლის უფლებამოსილების რეგულირებას, თითოეული ფორმის განხორციელებისას. ამასთან, ცნებათა ურთიერთგამიჯვნის პარალელურად, აუცილებლად მიიჩნევა ადეკვატური ცვლილებების საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ასახვა. დადგინდა, რომ ტერმინთა განმარტება შემდეგი სახით უნდა ჩამოყალიბდეს:

- სასამართლო მედიაცია - მედიაცია, რომელიც ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შემდეგ, სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ან სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაციის ფორმით.
- სასამართლოსთან არსებული მედიაცია - მედიაცია, რომელიც ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის და მისი წარმოებაში მიღების შემდეგ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით და რა შემთხვევაშიც, სასამართლოს მიერ საქმის გადაცემა ხორციელდება სასამართლო მედიატორისათვის.
- სასამართლო/სასამართლოსმიერი მედიაცია - მედიაცია, რომელიც ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის და მისი წარმოებაში მიღების შემდეგ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით და რა შემთხვევაშიც საქმე შესაძლებელია დაექვემდებაროს მედიაციაში სერტიფიცირებული მოსამართლის მიერ განხილვას.
- მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლები უნდა ითვალისწინებდეს შესაძლებლობას, ყოველი კონკრეტული საქმის ობიექტური მახასიათებლებიდან გამომდინარე, დადგინდეს სასამართლო მედიაციის ვადები. ამ თვალსაზრისით, აუცილებლად მიიჩნევა შესაბამისი ცვლილებების კანონმდებლობაში ასახვა. თუმცა, დაუშვებლად

უნდა იქნეს მიჩნეული მედიაციის განუსაზღვრელი ან/და არაგონივრულად ხანგრძლივი ვადით გაგრძელება - სასამართლოს ამგვარი უფლებამოსილება უნდა მოიაზრებდეს შესაძლებლობას, მოსამართლემ სასამართლო მედიაციის პროცესის ვადები განსაზღვროს ინდივიდუალური მიდგომის საფუძველზე, ყოველი კონკრეტული საქმის ფაქტობრივ, ობიექტურ გარემოებებზე დაყრდნობით; კანონმდებლობის შესაბამისად, ასევე უნდა დაზუსტდეს მითითებული თვალსაზრისით მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლები. კერძოდ, დაუშვებლად უნდა იყოს მიჩნეული სასამართლოს მხრიდან მითითებული უფლებამოსილებით სარგებლობა მხარეთა თანხმობის არარსებობის პირობებში.

➤ ამის გათვალისწინებით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში უნდა განხორციელდეს საკანონმდებლო ცვლილება და მუხლი 187⁵ რომელიც სასამართლო მედიაციის ვადას განსაზღვრავს, ჩამოყალიბდეს შემდეგი სახით:

1. სასამართლო მედიაციის ვადა შეადგენს 45 დღეს, მაგრამ არანაკლებ 2 შეხვედრისა.

2. ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ვადა მხარეთა შეთანხმებით და მოსამართლის თანხმობით, შეიძლება გაგრძელდეს შეთანხმებული ვადით.

მითითებული რეკომენდაცია უნდა გავრცელდეს სასამართლო მედიაციის ნებისმიერი ფორმის წარმოების შემთხვევაში.

- გამონაკლის შემთხვევებში, თუ მოსამართლე ობიექტურ გარემოებებზე დაყრდნობით მიიჩნევს, რომ მის წარმოებაში არსებული, კონკრეტული დავის გადაწყვეტა მეტად ეფექტური იქნება სასამართლო მედიაციის საშუალებით, თუმცა, აღნიშნულის თაობაზე არ არსებობს ორივე მხარის თანხმობა, ამ პირობის არარსებობის მიუხედავად, უნდა იყოს შესაძლებელი საქმის სასამართლო მედიაციის ფორმის - სასამართლოსთან არსებული მედიაციისათვის გადაცემა. მეორეს მხრივ, იმ

მიზნით, რომ გარანტირებული იყოს ამ შესაძლებლობის მხოლოდ ადეკვატური მიზნით გამოყენება, რეგულირება უნდა ითვალისწინებდეს დათქმას, რომლის შესაბამისად, მოსამართლემ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში უნდა გაითვალისწინოს მხარეთა პრიორიტეტული ინტერესები. ამავედროულად, აუცილებელია კანონმდებლობით განისაზღვროს კონკრეტული კრიტერიუმები, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც მოსამართლეს მიენიჭება აღნიშნული შესაძლებლობა. მათ შორის, კრიტერიუმად უნდა დადგინდეს აღნიშნულის თაობაზე ერთ-ერთი მხარის თანხმობა მაინც. რეგულირება უნდა გამორიცხავდეს ამ შესაძლებლობის მხარეთა ინტერესების საზიანოდ გამოყენებას.

- შესაბამისად, სასამართლო მედიაციის ფორმების გამიჯვნასა და ადეკვატური ცვლილებების საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ასახვასთან ერთად, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში უნდა განხორციელდეს ცვლილება. 187³ მუხლის 1 ნაწილს უნდა დაემატოს „ე“ პუნქტი შემდეგი სახით: სასამართლოსთან არსებული მედიაცია ერთ-ერთი მხარის თანხმობის შემთხვევაში, საქმის ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, შესაძლებელია, გავრცელდეს ნებისმიერ სხვა დავაზე - მოსამართლის მოტივირებული განჩინების საფუძველზე.
- გარდა მოსამართლის უფლებამოსილების ზრდისა, პრაქტიკაში მიმდინარე დრომდე დანერგილი სასამართლო მედიაციის ფორმის - სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პროცესში, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობასა და მედიაციის შესახებ კანონში (პროექტის მიღების შემთხვევაში) განსახორციელებელი ცვლილებების შესაბამისად, უნდა დამკვიდრდეს მოსამართლე-მედიატორის ინსტიტუტი, განხორციელდეს სასამართლო მედიაციის ფორმის-სასამართლოსმიერი მედიაციის საკანონმდებლო რეგლამენტაცია. ამისათვის სპეციალიზებულ მოსამართლე-

მედიატორს უნდა მიენიჭოს შესაძლებლობა, საკუთარი ინიციატივისა და მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, თავად წარმართოს სასამართლო მედიაციის პროცესი, შეითავსოს მედიატორის ფუნქცია. შესაბამისად, იმ საკითხის გადაწყვეტა, თუ ვინ წარუძღვება სასამართლო მედიაციის პროცესს, საქმის განმხილველი მოსამართლე (თუ იგი სარგებლობს მოსამართლე-მედიატორის სტატუსით), თუ სასამართლოსთან არსებულ მედიაციის პროგრამაში ჩართული მედიატორი, უნდა იყოს დამოკიდებული მხარეთა ნებასა და მოსამართლის გადაწყვეტილებაზე. მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში მოსამართლის როლი და უფლებამოსილება არ უნდა იყოს შეზღუდული. მით უფრო იმ პირობებში, რომ აღნიშნულ შემთხვევაში, გამოირიცხება მედიატორის კვალიფიკაციის შეუსაბამობასა და სამართლებრივი ცოდნის არქონასთან დაკავშირებული რისკები. მოსამართლე თავისი პროფესიული კომპეტენციის გათვალისწინებით სრულყოფილად შეაფასებს სამართლებრივ პრობლემას და დამატებით მედიატორის კვალიფიკაციის ფლობის შემთხვევაშიც, მას ხელეწიფება გადაწყვეტის საუკეთესო გზების მოძიება. ამ მიმართულებით უნიფიცირებული სტანდარტის შესაბამისად, მოსამართლე-მედიატორის მიერ მედიაციის წარმოების შემთხვევაში, თუკი მედიაცია შეთანხმებით არ დასრულდება, მის მიერ უნდა გამოირიცხოს დავის შემდგომი განხილვისა და გადაწყვეტის შესაძლებლობა. დავა განსახილველად უნდა გადაეცეს სხვა მოსამართლეს. აუცილებლად მიიჩნევა ადეკვატური ცვლილებების საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ასახვა. ამასთან, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად, შესაბამისი მოცემულობა უნდა გახდეს მოსამართლის აცილების საფუძველი.

- კერძოდ, ცვლილება უნდა შევიდეს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 31-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ე“ პუნქტში და ჩამოყალიბდეს შემდეგი სახით: მოსამართლემ არ

შეიძლება განიხილოს საქმე ან მონაწილეობა მიიღოს საქმის განხილვაში, თუ ის ამ საქმეში მონაწილეობდა მედიატორად ან/და მოსამართლე/მედიატორად.

- მიმდინარე პერიოდისათვის, საქართველოს რეალობაში სამართლის მითითებულ დარგში რეგულირების არარსებობის გათვალისწინებით, აგრეთვე, აუცილებლად მიიჩნევა მედიატორისადმი წარდგენილი მოთხოვნების, მათ მიერ სავალდებულოდ განსახორციელებელი ქმედებებისა და ნორმათა დარღვევის შემთხვევაში, პასუხისმგებლობის საკითხის დასმა. მედიაციის შესახებ კანონით (პროექტის მიღების შემთხვევაში) უნდა განისაზღვროს, რომ მოსამართლე-მედიატორის ინსტიტუტის ამოქმედებასთან ერთად, ამ სტატუსის მისაღებად, მოქმედმა მოსამართლემ უნდა დააკმაყოფილოს მედიატორთა მიმართ წარდგენილი ყველა სტანდარტი.
- ნაშრომის ფარგლებში შემოთავაზებული რეკომენდაციის გათვალისწინება და რეგლამენტაცია საკანონმდებლო დონეზე, რომლის შესაბამისად მოსამართლეს მიენიჭება სასამართლო მედიაციის პროცესის წარმართვის შესაძლებლობა, თავის მხრივ, შეამცირებს წარმომადგენელთა მიერ მედიაციის პროცესში კვლევის ფარგლებში გამოკვეთილი ეთიკური ვალდებულებების შეუსრულებლობასთან დაკავშირებულ რისკებს, რამეთუ, მოსამართლის მონაწილეობა პროცესში ყოვეთვის ატარებს ავტორიტეტულ ხასიათს და სასამართლოს გარე მედიაციისაგან განსხვავებით, შესაძლებელია, თავისთავად უზრუნველყოს პროცესის მონაწილეთა და მათ შორის, ადვოკატთა ეთიკური ქცევა.
- საქართველოში მიზანშეწონილია ცალკეული საკანონმდებლო აქტის სახით ამოქმედდეს მედიაციის ეთიკის კოდექსი, რომელიც, სასამართლო თუ სასამართლოს გარე მედიაციის წარმოების შემთხვევაში, განსაზღვრავს პროცესის მონაწილეთა ქცევის საბაზისო სტანდარტებს. ამასთან, აუცილებელია

მკაფიოდ განისაზღვროს მედიაციის ეთიკის კოდექსის ადრესატების ვინაობა. უნდა დადგინდეს, რომ სტანდარტების დაწესება გულისხმობს როგორც მედიატორის, ასევე მხარეების, მათი წარმომადგენლებისა და მედიაციის პროვაიდერი ორგანიზაციების ეთიკური ბოჭვის ფარგლების განსაზღვრას. დარაც განსაკუთრებით აქტუალურია - მედიაციის ეთიკის კოდექსში დასამკვიდრებელი საბაზისო პრინციპები თანამხარმნიშვნელოვნად უნდა გავრცელდეს მოსამართლის მიმართ, სასამართლოსმიერი მედიაციის წარმოების შესაძლებელობის საკანონმდებლო დონეზე რეგლამენტაციის შემთხვევაში.

- სასამართლო და სასამართლოს გარე მედიაციასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის მოწესრიგებისა და იმ გამოწვევებთან გამკლავების შემთხვევაში, რაც აგრეთვე განხილულ იქნა ნაშრომის ფარგლებში, მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული მოქალაქეთათვის დავის გადაწყვეტის კიდევ ერთი შესაძლო, მოდიფიცირებული ფორმის შეთავაზება, რაც შემდეგნაირად ჩამოყალიბდა: თუკი სასამართლო მედიაციის პროცესში გამოვლინდება, რომ კონკრეტულ განსახილველ შემთხვევაში, პროცესის ეფექტიანობას გაზრდიდა არა სასამართლო, არამედ სასამართლოს გარე მედიაციის წარმოება რომელიმე პროვაიდერი ორგანიზაციის მიერ, დასაშვები უნდა იყოს საქმისმწარმოებელი მოსამართლის მიერ მითითებული დავის მხარეთა მიერ შერჩეულ, შესაბამისი სერვისის პროვაიდერ ორგანიზაციაში/მედიატორთან გადამისამართება, სასამართლოს გარე/კერძო მედიაციის წარმოების მიზნით. შემოთავაზებული რეგულაცია არ შეიძლება შეესაბამებოდეს ყველა შემთხვევას და მისი გამოყენება ეფექტურად ჩაითვლება მხოლოდ მაშინ, თუკი, მხარეები მოლაპარაკების კონკრეტულ ეტაპზე ჩათვლიან, რომ სასამართლოს ფორმალური გარემო შესაძლებელია დამაბრკოლებელი აღმოჩნდეს შეთანხმების მიღწევის პროცესისათვის. აღნიშნული, ერთის მხრივ, გაზრდის

მოსამართლის უფლებამოსილებას სასამართლო მედიაციის ორივე ფორმის განხორციელებისას, ხოლო მეორეს მხრივ, ხელს შეუწყობს მოქალაქეთა ინტერესების განხორციელებას.

ცალკე ანალიზს ექვემდებარება ის გარემოება, რომ გარდა მითითებული საკანონმდებლო ცვლილებებისა, შესაბამისი პროგრამებისა და ნოვაციური მეთოდების სისტემური ერთობლიობისა, მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის აუცილებელ წინაპირობად მიიჩნევა მოქალაქეთა ცნობიერების ამაღლება, რათა თითოეულმა მათგანმა შეძლოს იმ შესაძლებლობების ეფექტიანი გამოყენება, რომელსაც მათ სახელმწიფო შესთავაზებს. აღნიშნულ პროცესშიც რელევანტურად მიიჩნევა მოსამართლეთა ჩართულობა, რაც შესაძლებელია მოიცავდეს სასამართლოთა ორგანიზებით და მოსამართლეთა აქტიური მონაწილეობით რიგი აქტივობების - მრგვალი მაგიდების, სემინარებისა და გასვლითი შეხვედრების ორგანიზებას. სამართლის ინსტიტუტების კვლევის საფუძველზე მიღებული მითითებული რეკომენდაციების გათვალისწინების შემთხვევაში ხელი შეეწყობა მოქალაქეთათვის მართმასაჯულების განმახორციელებელი ერთიანი, სრულყოფილი სისტემის დანერგვას, დავების სწრაფ და ეფექტიან გადაწყვეტას რაც გამოწვევას წარმოადგენს ქართულ რეალობაში.

კვლევის შედეგები და განსაზღვრული საკანონმდებლო რეკომენდაციები შესაძლებელია გახდეს საქართველოს ნაციონალური კანონმდებლობის სრულყოფის წყარო. მათმა განხორციელებამ შესაძლებელია ხელი შეუწყოს მოქალაქეთა ინტერესებზე მორგებული სამართლის ინსტიტუტების დანერგვას, თანამედროვე სამართლებრივი სივრცისათვის დამახასიათებელი ღირებულებათა სისტემის ამსახველი საკანონმდებლო ბაზის ფორმირებას. ამასთან, რეკომენდირებული ინსტრუმენტების არსებობა სასამართლოს ხელში მხარეთა საუკეთესო ინტერესების განხორციელებისა და

სამართლის უზოგადესი პრინციპის - სამართლიანობის მიღწევის მექანიზმად იქცევა, აღმოიფხვრება როგორც სამოქალაქოსამართლებრივი დავების სასამართლო მედიაციის პროცესში არსებულ გამოწვევებთან და რისკებთან დაკავშირებული პრობლემატიკა, აგრეთვე ხელი შეეწყობა სასამართლო სისტემის სრულყოფას. ნაშრომის ფარგლებში საკითხები განხილულია არა ფრაგმენტულად, არამედ ერთიან სისტემაში. თითოეული საკითხის შეფასებისას ავტორი ესწრაფვის ისეთი დასკვნების ფორმულირებას, რომლებიც მნიშვნელოვანია სახელმწიფოში დავის გადაწყვეტის ერთიანი ჯაჭვის წარმატებული ფუნქციონირებისათვის, მართლმსაჯულების განხორციელების ერთიანი სისტემის სრულყოფისათვის.

ინფორმაცია ნაშრომის აპრობაციის შესახებ

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის საგამოცდო კომისიაში, დაცულ იქნა სამი კოლოქვიუმი და ორი სემინარი:

სამი კოლოქვიუმი (თითოეული არის სადისერტაციო ნაშრომის ნაწილი):

1. სავალდებულო/სასამართლო და ნებაყოფლობითი მედიაციის ურთიერთმიმართება
2. მოსამართლის აქტიურობის ფარგლები სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებასთან მიმართებაში
3. ეთიკური ბოჭვის ფარგლები სამოქალაქოსამართლებრივი დავების მედიაციის პროცესში

ორი თემატური სემინარი (თითოეული ეძღვნება დარგის/ქვედარგის აქტუალურ საკითხს და არ წარმოადგენს სადისერტაციო თემის ნაწილს).

1. არასამეწარმეო(არაკომერციული) იურიდიული პირების საქმიანობის ზოგიერთი ასპექტის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის აუცილებლობა საქართველოში
2. ეთიკური ბოჭვის ფარგლები შრომითი დავების მედიაციის პროცესში

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:

სტატიები:

1. მოსამართლე, როგორც მედიატორი. ჟურნალი „სამართალი და მსოფლიო“, №11, 2019, გვ. 45-56.
2. მედ-არბი, როგორც დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალება და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში. კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ჟურნალი „იურიდიული მაცნე“, № 1(2), 2019, გვ. 72-81.
3. სასამართლო და არასასამართლო მედიაციის ურთიერთმიმართება. ჟურნალი „სამართალი და მსოფლიო“, №10, 2018, გვ. 16-32.
4. ეთიკური ბოჭვის ფარგლები სამოქალაქოსამართლებრივი დავების მედიაციის პროცესში. კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ჟურნალი „მაცნე“, № 13, 2018, გვ. 100-105.

5. მოსამართლის აქტიურობის ფარგლები სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებასთან მიმართებით. ჟურნალი „სამართალი და მსოფლიო“, №6, 2017, გვ. 104-119.
6. ადვოკატის როლი სამოქალაქოსამართლებრივი დავების მედიაციის პროცესში. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ცენტრის სამეცნიერო ჟურნალი, 2016, გვ. 121-178.
7. მედიატორისადმი წარდგენილი მოთხოვნები სამოქალაქოსამართლებრივი დავების მედიაციის პროცესში. ჟურნალი „სამართალი და მსოფლიო“, №3, 2015, გვ. 119-130.

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები:

1. სასამართლო და არასამართლო მედიაციის ურთიერთმიმართება, სასამართლო მედიაციის ფორმების გამიჯვნის აუცილებლობა საქართველოში და მოსამართლის უფლებამოსილება თითოეულის წარმართვისას. ევროპის უნივერსიტეტის სამართლის, ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია: მართლმსაჯულების აქტუალური პრობლემები. თბილისი, 2019.
2. მოსამართლე, როგორც მედიატორი. კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, მე-7 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი, 2019.
3. სასამართლო მედიაცია, როგორც მართლმსაჯულების განმახორციელებელი სისტემის განუყოფელი ნაწილი და მისი თანაფარდობა არასასამართლო მედიაციასთან. საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია SEU ISC, თბილისი, 2019.

4. სასამართლო და არასასამართლო მედიაციის ურთიერთმიმართება. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, მე-3 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი, 2018.
5. ადვოკატის როლი სამოქალაქო სამართლებრივი დავების მედიაციის მოსამზადებელ ეტაპზე. სამართლის მეცნიერთა კავშირი და ევროპის სასწავლო უნივერსიტეტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია: მართლმსაჯულების აქტუალური პრობლემები და მათი დაძლევის გზები. თბილისი, 2015.

Caucasus International University

Faculty of Law

Right of Authorship

Ana Gurieli

Power of judge in the process of judicial mediation

Abstract dissertation Presented for the degree of Doctor of Law

Tbilisi, 0141, Georgia

2019

The scientific work is done at the Faculty of Law Administration of the Caucasus International University

Research Director: Teimuraz Todria

Doctor of Law

Tbilisi Open University

Professor

Official reviewers: 1. Levan Dundua

Doctor of Law,

Caucasus International University

Associate Professor

2. Irakli Khandashvili

Doctor of Law,

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Associate Professor

Defence of the thesis will take place on december 04, 2019, 17:00 pm, in the Dissertation Council of the Caucasus International University Faculty of Law.

Address: 0141, Chargali Str, CIU, Building 1, Room 305.

Read the thesis is possible in the library of the Caucasus International University.

Secretary of the Dissertation Board

Doctor of Law, Caucasus International University

Associate Professor:

Aleksandre Giorgidze

Summary

The subject of the dissertation work is the problem of the role of the judge and his/her scope of authority in the court-annexed and judicial mediation processes, what's proper, harmonized regulation to the international development trends, may determine the solution of the challenges faced in the process of the institutionalization of mediation and also, the challenges existing in the Judicial System. It may establish the functioning of effective and flexible system of dispute resolution forms. In addition, the legislative regulation of the subject, can be assessed as a prerequisite for realizing the interests of the persons and the establishment of legal conscience.

Considering this fact, the argumentation undertaken within the study, which is based on the principle of activating the role of judges and increasing their powers in the court-mediation process, should be assessed as a possibility to influence the public relations, with adequate legal instruments. This will substantially encourage, to maintain the balance between the use of dispute resolution forms, ensure the perfection of the united chain of dispute resolution system.

The purpose of the work, which includes the determination of the scope of judicial authority in the court-annexed mediation process and the prospect of the introduction of the judicial mediators institute, could not have been implemented without studying the legal nature of mediation, as well as its conceptual characteristics. Moreover, mediation in Georgia is considered as a new institution and there is a lack of scientific research about the essential issues related to it. Accordingly, the research answers the questions concerning the notion of mediation, its signs, goals and objectives; Mediation is interpreted with other means of dispute resolution forms; The difference between mandatory and voluntary mediation is established; The judges special role in the process of mediation is discussed; Besides, the two forms of court mediation - court-annexed mediation and

judicial mediation processes are evaluated, as it has special significance for the purposes of this study. This is considered to be actual, as the current regulation in Georgia does not consider the possibility of separating them. Besides, in order to excel the study, mediation is evaluated as a process, based on the ethical principles. Considering this fact, the ethical standards, including the ethical standards concerning judge's, are being determined.

As a result of the complex analysis and the reconciliation, it is stated, that mediation can be admitted as one of the effective ways to ensure legal protection, as it contributes to the implementation of the priorities of the parties and the future maintenance of the relationships, while in a number of cases, litigation in the court can not ensure the realization of the best interests of the parties and the protection of their rights can only remain as a unfulfilled legal instrument.

Important place in the dissertation work is provided for comparative analysis, as the incomplete legislative arrangement of substantive issues related to mediation in the Georgian legislation, will be clearly demonstrated on the basis of the comparison with the legislation of those states, which are admitted to be progressive in this field of law; The significance of abovementioned fact, may be confirmed by considering Georgian law as an integral part of the unification process of the modern law. So, the research is oriented to global analysis and the conclusions and results obtained, are determined by the consideration of established institutions in the international jurisdictions.

It should be emphasized, that the discussion carried out in the research, fully supports the development of court-annexed mediation and the establishment of judicial mediation in Georgia, confirming the necessity to complete the defective legislative regulation regarding the scope of authority and the role of the judge in the process. The

historical experience connected with the settlement of disputes by negotiation in Georgian law, has been assessed as a prerequisite of mediation institutionalization; Attention is paid to the analyses of existing legislative regulation. Evaluation of the practical aspects of the Mediation Project of Tbilisi City Court has been evaluated; And what is most important - Challenges related to the legislative regulation of mediation, the possibility of coordination of the court with volunteer mediation providers and the regulation of the role of judges in the civil disputes mediation process, as an ancillary in order to overcome existing institutional challenges, is discussed. This is considered significant, because the successful operation of mediation with other means of dispute resolution in the unified chain, is not only the subject of private interest in every individual case, but also must be assessed as an important fact for the public, as the institute of mediation has been arisen based on the needs of society in the different states and after ensuring the proper preconditions, the legislative regulation has been provided.

In particular, the necessity of legal regulation of the procedures concerning mandatory mediation and the need of expanding the role of judges in the civil disputes mediation process is being demonstrated. The requirements towards the mediator during the mediation of civil disputes are being established and the judge is considered as a mediator – the prospect of implementing judiciary mediation institute, is discussed; judicial mediation institute, that has been evaluated as a successful experience in a number of states, is discussed. The determination of the ethical fibers of the participants in the mediation of civil disputes is being assessed and the judge is being indicated as the addressee of the ethical standards; It is assessed that the requirements considered for the mediators shall also apply to the judge-mediators. The importance of determining the issue of ethical fibers of the participants of the process is being indicated and in the case of the process of judicial mediation, the judge is considered not

only as an addressee of the ethical standards of the judges, but also as the addressee of the ethical standards of mediation; The necessity of implementing mandatory / judicial mediation programs in the court system is indicated and the coordination between the court and volunteer mediation providers is being recommended. The survey carried out also demonstrates the need for regulating issues related to the role of a lawyer in the process of mediation and presents the judge, as a guarantee in the process of the fulfillment of these requirements;

At the end of the study, considering the aims set out in the research, the findings and the recommendations are presented concerning the issue of the expansion of the judge's role in the mediation process of the civil disputes, which is seen as a way to ensure the harmonization of national legislation to international standards, the way to excel the judiciary system.